

**Logopediepraktijk
Het Praathuis
Roelien van Halsema
Mirjam Hermans
Kim Ruiter
Saskia Verhoef**

Een kind met articulatiestoornis in de klas

Onderdeel fonetische articulatiestoornis

Definitie fonetische articulatiestoornis.

Een fonetische stoornis is een stoornis waarbij het kind de klank kan maken, en ook deze klank bedoelt, maar de klank technisch niet goed maakt, en dus vervormt.

Bij een fonetische articulatiestoornis worden klanken technisch niet goed gevormd. De verstaanbaarheid wordt daardoor slechter. Zo kan een spraakklank weg worden gelaten omdat deze technisch te moeilijk is. Het spreken kan gebeuren met de tong tussen de tanden of met luchtverlies door de neus.

Leerlingen met een fonetische articulatiestoornis hebben zelf niet in de gaten dat ze klanken niet goed vormen. Wanneer een leerling gevraagd wordt om het woord te herhalen dan wordt dezelfde fout gemaakt. Het kan voor de leerling erg frustrerend zijn om niet goed verstaan te worden of om op zijn fouten gewezen te worden zonder dat hij/zij deze kan verbeteren. Ook kan het frustrerend zijn om niet verstaan te worden.

Omdat kinderen verschillende klanken op een bepaald moment in de ontwikkeling leren is het van belang om rekening te houden met deze ontwikkeling. Wanneer moet een leerling bijvoorbeeld helemaal verstaanbaar zijn, en wanneer moet een leerling een klank correct kunnen uitspreken. Wat betreft verstaanbaarheid is een overzicht van de Gereviseerde minimum spreeknormen (g-ms) bijgevoegd van Prof. Dr. Sieneke Goorhuis-Brouwer (1985). Dit is een gecombineerd screeningsinstrument van de SNEL en de GMS, en is tevens te vinden in de VHZ artikelen van oktober 2007.

Wat betreft de klanken kunnen we globaal aanhouden dat een kind tussen de drie en vier jaar drietot vierwoorduitingen kan maken waarbij ongeveer driekwart van wat het kind vertelt verstaanbaar is. Op deze leeftijd vertelt het kind spontaan wel eens een verhaaltje. Tussen het 4^e en 5^e jaar kan een kind een verhaaltje na vertellen aan de hand van plaatjes. Hierbij maakt het kind enkelvoudige zinnen waarbij meervoudsvormen en vervoegingen nog moeilijk zijn. Het kind is nu voor 90 procent verstaanbaar.

Wat betekent dit in de klas?

Als een leerling een fonetische articulatiestoornis heeft komt dit meestal al vroeg in de kinderjaren tot uiting door het onverstaanbare spreken. Het is echter ook vaak zo dat ouders wennen aan de taal van het kind en het kind zo ook begrijpen. Het kan dus zijn dat u een kind in de klas heeft waarbij de articulatiestoornis nog niet is opgemerkt. In de klas kan dit betekenen dat u als leerkracht dit signaleert en dit kan aankaarten bij de logopedist.

Een leerling kan onzeker zijn/worden door het niet verstaan worden. De leerling kan er moeite mee hebben dat de andere klasgenootjes de leerling niet verstaan en dit kan zich uiting in het gedrag. Er kunnen gewoonten zijn die het slechte spreken in stand houden. Bijvoorbeeld het duimen van een leerling. Voor meer informatie over het duimen kunt u lezen in het onderdeel over afwijkende mondgewoonten.

Daarnaast kan het voor de leerling in de klas betekenen dat hij of zij wordt aangesproken door andere leerlingen op het spreken, met bijvoorbeeld 'wat praat jij raar' of dat kinderen niet begrijpen wathet kind zegt. Hier kunt u als leerkracht op in spelen door er eventueel wat aandacht aan te schenken in een kringgesprek.

Signaleren van een fonetische articulatiestoornis.

Voor het signaleren van een fonetische articulatiestoornis is geen screeningslijst beschikbaar. Wel zijn er een aantal belangrijke punten waarop u als leerkracht kunt letten wat kan wijzen op een fonetische articulatiestoornis. Deze punten worden hieronder behandeld;

- De leerling is niet in staat een klank of klankcombinatie uit te spreken die de leerling al wel zou moeten kunnen.
- De leerling spreekt een klank of klankcombinatie verkeerd uit. Hierbij kunt u denken aan slissen en nasaliteit (klanken waarbij er veel lucht door de neus komt maar dit niet hoort).
- De leerling vervangt een klank of klankcombinatie door een andere klank of klankcombinatie.
- De leerling heeft een slappe articulatie. Dit kunt u opmerken doordat de mond vaak open hangt in rust of dat de tong nog zichtbaar is bij het spreken.
- De leerling gebruikt een verkeerde articulatieplaats voor de klank waardoor de klank vervormd en onduidelijk wordt. Dit komt omdat de klank dan bijvoorbeeld in de keel wordt gemaakt.
- De leerling praat met veel spanning in het mond-keel gebied.

Adviezen voor leerkrachten.

Bij een fonetische articulatiestoornis is het van belang om de ouders te vragen een logopedist te raadplegen. Deze kan de spraakontwikkeling van het kind juist inschatten. Het aanleren van de correcte klank kan een langdurig proces zijn omdat het kind gewend is om op deze manier te spreken. Het behoeft veel oefening voor het kind en het is daarom van belang om in de klas hier ook aandacht aan te schenken om hiermee het proces te kunnen versnellen. Dit kan door deze adviezen toe te passen in de klas.

- Spreek zelf rustig en duidelijk, met name als u als leerkracht één op één met de leerling spreekt. Hierdoor krijgt de leerling het goede voorbeeld te zien en te horen. Mocht u als leerkracht horen dat de leerling de klank verkeerd uitspreekt, dan kunt u hem of haar corrigeren op de 'modelling' manier. Deze manier houdt in dat de zin nog eens wordt herhaald om de correcte klank te laten horen. De leerling moet niet het gevoel krijgen dat hij of zij het 'fout' doet.
- Als er met de logopedist huiswerk is afgesproken kan dit in de klas worden besproken of worden gemaakt. Dit kunnen spelletjes zijn, woordrijtjes of wat dan ook. U kunt er dan op letten of de klanken correct worden uitgesproken en zodoende de klanken nog eens te herhalen als het niet helemaal goed loopt.
- Mocht er tijd voor zijn dan kan er met de leerling nog even worden gepraat als de leerling terug komt van de logopedist. Hierdoor wordt de leerling nog even herinnerd aan wat er is besproken en gedaan in de behandeling. Daarnaast kan er met de leerling worden gekeken naar wat hij/zij al kan en hier positief op in gaan.

Gereviseerde minimum spreeknormen (g-ms) van Prof. Dr. Sieneke Goorhuis-Brouwer.

12-18 maanden

Begrijpt opdrachtjes met twee woorden

Kan één of meer lichaamsdelen aanwijzen

Veel en gevarieerd brabbelen met af en toe een herkenbaar woord

Begrijpt opdrachtjes met

18- 24 maanden

Zegt ongeveer 10 woordjes

2;0 – 2;6 jaar

Begrijpt zinnestjes met drie woorden

Kan twee woordjes combineren.

woordopbouw nog onvolledig.

2;6 – 3;0 jaar

Maakt zinnestjes met drie woorden

Woordopbouw nog onvolledig

3:0 – 3:6 jaar

Maakt zinnetjes met drie en vier woorden
Ongeveer de helft is verstaanbaar

3:6 – 4:0 jaar

Vertelt spontaan wel eens een verhaaltje
50-75% verstaanbaar

4:0 – 5:6 jaar

Kan een verhaaltje navertellen aan de hand van plaatjes
Ongeveer driekwart is verstaanbaar
Enkelvoudige zinnen;
problemen met meervoudsvormen en vervoegingen
75-90% verstaanbaar

≥ 5:6 jaar

Lange, ook samengestelde zinnen
Goed gevormde zinnen
Goed verstaanbaar